

Ýaşyl zawod

Category: Kitapcy, Ösümlik dünýäsi
написано kitapcy | 26 января, 2025
Ýaşyl zawod ÝAŞYL ZAWOD

Günden ýer togalagyna bir günde gelyän energiýa, ähli adamzat üçin bir günüň dowamynda gerek bolan energiýanyň takmynan 10.000 essesidir. Ösen hasaplanýan döwletler Günden gelyän bu mugt energiýany saklamak üçin edilýän ylmy gözleglere köp mukdarda maýa goýýarlar. Bu maksat bilen edilen gözlegleriň netijesinde örän täsin bir hakykat, ýagny ösümlikleriň Gün energiýasyny saklaýan ajaýyp ulgama eýedikleri ýuze çykarylýar. Ösümliklerdäki bu ulgama diýilýär. Ösümliklerde fotosintez prosesesi olarda bar bolan Gün öýjükleri arkaly bolup geçýär. Bu öýjükler Gün energiýasyny himiki energiýa öwürmek bilen, ähli jandarlaryň esasy iýmit çeşmesi bolan kömürturşy gaz öndürüýärler.

Emma ýeri gelende aýtsak, fotosintez barada adamzat ylmyna mälim bolan maglumatlar, oňa öýkünip Gün energiýasyny saklajak ulgamlaryň öndürilip bilinmegi üçin heniz yeterlik däldir.

Muňa garamazdan, akly we zehini bolmadyk bir ýaprakda fotosintez prosesi örän ansat bolup geçýär. Akyl, bilim we ösen tehnologiýa eýe ynsan neslinjň bu ulgamy senagatda we gündelik durmuşlarynda ornaşdyrmakdan ejiz gelmegine garamazdan, milliardlarça ýylyň dowamında yüz trillionlarça ýapragyň her biriniň fotosintez prosessini amala aşyrmagy aklyň haýran edýär. Bu himiki proses, ösümlilikler ilkinji ýaradylan gündenden bări nogsansyz amala aşyp gelýär. Ösümlik bolan her yerde Gün energiyasy ulanylyp, kömürturşy gazy we suwdan şeker emele getirýän «zawod» işleýär. lýýän ysmanagymyz, salatlarynyzdaky ukrop, balkonynyzdaky güller sizin üçin yzygiderli önüm öndürýärler. Bu ylmy çäksiz bolan Allanyň ynsanlara bolan merhemetiniň netijelerinden biridir. Alla ösümlilikleri ynsanlaryň we ähli jandarlaryň peýdasyna hyzmat etjek görnüşde ýaradypdyr.

Fotosintez Allanyň soňuz ylmyna we gudratyna şáyat bolmak işleýän her ynsanyň ýakyndan öwrenmeli adatdan daşary himiki prosesdir. Fotosintez alymlaryň bu gün hem doly çözmezi başarmadyk taýsz taslamasydyr. Bu prosesi gözümüz bilen görüp bilmeris, çünkü bu mehanizm elektronlar, atomlar we molekulalar bilen işleýär. Emma, fotosinteziň netijelerini dem almagymyza sebäp bolýan kislorod we ýasaýşymyzy dowam etdirmegimize sebäp bolýan iýmitlerde görüp bileris. Fotosintez çylşyrymly himiki formulalary we örän kiçi agyrlyk ölçeglerini öz içine alýan ulgamdyr.

Ösümlilikler fotosintez prosesini amala aşyranlarynda, howadaky kömürturşy gaz alýar we onuň ýerine kislorod çykarýar. Atmosferadaky kislorodyň takmynan 30% gury ýerdäki ösümlilikler tarapyndan öndürilse, galan 70% deňizlerdäki we ummanlardaky fotosintez ukyby bolan ösümlilikler we ýeke öýjükli jandarlar tarapyndan öndürilýär.

Fotosintez prosesindäki reaksiýanyň mazmuny aşakdaky formulada jemlenýär:

6 suw molekulasy+6 kömürturşy gazy molekulasy we fotosintez prosesiniň netijesinde 1 şeker molekulasy+6 kislorod molekulasyna öwrülýär. Ulgamyň içinde tapawutly pigmentler, dürli duzlar, minerallar, goşundы elementler we beýleki himiki maddalar bardyr. Diňe bir saharoza ýaly ýonekeýje şeker molekulasyň öndürmek üçin hem ösümliklere 30 sany dürli tapawutly proteininiň gerek bolýandygyny nazarda tutsak, bu

prosesiň nähili çylşyrymlydygy has düşnükli bolsa gerek.
Elbetde, her bir ösümlik ilkinji ýaradylan gününden bәri ony
ýaradan soňsuz ylym we akyl eýesi Allanyň emrine görä hereket
edýär, barlygyny dowam etdirýär.

Zaman RAHMATULLAÝEW. Ösümlik dünýäsi